

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

“ ____ ” _____ 2016 р.

**ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «Фінанси та кредит»**

за темою:

**ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ЯК ФІСКАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ
ДЕРЖАВИ**

Виконавець:

студентка 62 групи ФЕФ

Ковальчук Тетяна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., професор кафедри фінансів

(науковий ступінь, вчене звання)

Дубовик Ольга Юхимівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ.....	8
1.1. Місце податку на додану вартість в системі оподаткування.....	8
1.2. Історичний аспект виникнення та розвитку податку на додану вартість.....	16
1.3. Нормативно-правове забезпечення справляння податку на додану вартість.....	27
РОЗДІЛ II ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ.....	35
2.1. Моніторинг надходжень податку на додану вартість до Державного та Зведеного бюджетів України.....	35
2.2. Аналіз впливу девіантної поведінки платників на рівень надходження податку на додану вартість.....	47
2.3. Прогнозування надходжень податку на додану вартість до бюджету.....	59
РОЗДІЛ III НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ В УКРАЇНІ.....	75
3.1. Зарубіжний досвід оподаткування доданої вартості та можливість його адаптації в Україні.....	75
3.2. Обґрунтування доцільності подальшого використання податку на додану вартість в Україні	87
ВИСНОВКИ.....	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	111
ДОДАТКИ.....	121

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні в Україні проходять трансформації в різноманітних сферах суспільного, економічного та політичного життя, зокрема вони стосуються і системи оподаткування, яка останніми роками піддається нищівній критиці зі сторони як міжнародних організацій, так і вітчизняних інституцій. Україна обрала євроінтеграційний вектор здійснення своєї зовнішньоекономічної політики, і як наслідок гармонізація в сфері податків виступає першочерговим та невідкладним завданням для нашого уряду. Оскільки, конвергенція податкової системи стосується в більшій мірі саме системи непрямого оподаткування, то перед нами, як державою, ставиться виклик ефективного реформування саме в цьому напрямленні. Система непрямого оподаткування в Україні, головним чином представлена податком на додану вартість, який серед усієї представленої в нашій країні сукупності податків та зборів, що надходять до бюджету, обґрунтовано вважається найбільш досконалою сучасною формою універсального акцизу. Податок на додану вартість відіграє вагомий роль у системі державних фінансів більшості розвинених країн світу, а також є провідним податком в Україні та країнах-членах Європейського Союзу, адже частка його надходжень у доходах державних бюджетів окремих країн досягає 50%. Даний податок має чимало переваг, але й не менше недоліків, саме через які і виникає найбільше суперечок та протиріч. Попри все, податок на додану вартість є основним бюджетоутворюючим податком, за рахунок мобілізації якого здійснюється фінансування соціальних та інших сфер країни, що робить його в сьогоднішніх реаліях нашої країни практично незамінним. Проте, через наявність суттєвих проблем при справлянні, його фіскальна ефективність знижується, а регулююча функція взагалі зникає, що поступово перетворює податок на додану вартість бюджетоутворюючого у бюджетовитратний.

Саме тому, вирішення даних проблем зумовлює поглиблене дослідження функціонування податку на додану вартість в Україні та актуалізує необхідність вивчення зарубіжного досвіду оподаткування доданої вартості з метою пошуку

оптимальних для нашої країни напрямів удосконалення механізму стягнення податку на додану вартість для збереження його фіскальної ролі і для посилення регулюючої.

Проблемні питання стягнення податку на додану вартість розглядалися багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими-економістами. Теоретичні основи доданої вартості та податку на додану вартість розглядалися такими економістами як: Н.І. Редіна, А. Маршал, П.Г. Гега, Г.В. Бех, І.А. Золотько, К.К. Уллубієва, Н.А. Малиш, Кемпбелл Р. Макконнелл, Грегори Н. Манків, К. А. Пріб, С. Алексащенко, Н. Ривак, М.П. Кучерявенко., Д.А. Дяковський та О.М. Жукевич. Історичний аспект виникнення та розвитку податку на додану вартість досліджували такі автори як: К. Джеймс, М.О. Бровенко, В. Єнбаєв, Л.П. Сідельникова, О.І. Оксенюк, В.Г. Лавров, Е.С. Братушка та Є.В. Кононець. Прояви девіантної поведінки платників податку на додану вартість, а також їх вплив на обсяги надходжень досліджувались такими економістами як: В. П. Вишневский, М. Мамаєва, Е.Б. Аткинсон та Ю. Джигир. Питання підвищення фіскальної ефективності податку на додану вартість та можливостей його покращення в контексті євроінтеграції було розглянуто такими науковцями як: І.В. Барановська, О.Ю. Дубовик, О.О. Молдован, П.Л. Кулик, Я. В. Самусевич, Л.М. Демиденко, Ю.Л. Субботович та В.О.Шевчук.

Разом з тим, слід зазначити, що не повною мірою вирішеними залишаються питання регулюючої ролі податку на додану вартість в якості інструмента, за допомогою якого держава може впливати не лише на економічну сферу життя країни, але й на соціальну.

Об'єктом дослідження є: сукупність теоретико-методичних та організаційно-прикладних аспектів справляння податку на додану вартість.

Предметом дослідження є: система економічних відносин, що виникають між державою та платниками податків в процесі справляння податку на додану вартість.

Метою роботи є: поглиблення теоретичних засад функціонування податку на додану вартість та визначення основних напрямків удосконалення його адміністрування з урахуванням інтеграційних процесів в Україні.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі необхідним є вирішення наступних завдань:

- визначити місце податку на додану вартість в системі оподаткування;
- дослідити історичний аспект виникнення та розвитку податку на додану вартість;
- розглянути нормативно-правове забезпечення справляння податку на додану вартість;
- здійснити моніторинг надходжень податку на додану вартість до Державного та Зведеного бюджетів України;
- проаналізувати вплив девіантної поведінки платників на рівень надходження податку на додану вартість;
- спрогнозувати надходження податку на додану вартість до бюджету;
- розглянути зарубіжний досвід оподаткування доданої вартості та можливість його адаптації в Україні;
- обґрунтувати доцільність подальшого використання податку на додану вартість в Україні.

Методи дослідження. Для досягнення мети дипломної роботи та вирішення поставлених задач використовувався системний підхід, що дав можливість провести комплексне дослідження процесів формування та функціонування системи оподаткування доданої вартості в Україні та світі. При дослідженні теоретичних засад формування та функціонування податку на додану вартість, ідентифікації понятійного апарату використовувалися такі загальнонаукові методи пізнання, як: аналіз та синтез, індукція та дедукція, абстрагування та конкретизація, метод аналогії. В процесі дослідження еволюції розвитку системи оподаткування доданої вартості використано історичний метод. У ході оцінювання ефективності функціонування податку на додану вартість та дослідження світового досвіду використано такі специфічні методи, як: метод групувань, порівняння, статистичного аналізу. Для наочного зображення статистичного матеріалу, використано методи узагальнення та графічного зображення даних. Для розробки рекомендацій стосовно удосконалення податку на додану вартість використано

методи аналізу та синтезу, групування та порівняння. При прогнозуванні податкових надходжень від податку на додану вартість до Державного бюджету України використано економіко-математичні методи.

Інформаційною базою є: законодавчі та нормативні акти з питань податку на додану вартість, дисертаційні та монографічні дослідження, експертні висновки, періодична економічна література, статистичні звіти та інтернет-ресурси.

Науковою новизною отриманих результатів є: теоретичне обґрунтування та практичне вирішення сукупності завдань пов'язаних із функціонуванням податку на додану вартість в Україні. Більш повно теоретичні та практичні здобутки магістерської роботи, що визначають її наукову новизну полягають у наступному:

- ❖ запропоновано провести диференціацію ставок податку на додану вартість, а саме встановити підвищену ставку в розмірі 25% на предмети розкоші, стандартну ставку в розмірі 18%, знижену ставку на соціально-значимі товари не нижче 5%. Такі трансформації дозволять зменшити соціальну напругу в суспільстві, знизити податковий тягар на населення, посилити регулюючу функцію податку на додану вартість та в цілому позитивно вплинути на економічну ситуацію в країні;
- ❖ набули подальшого розвитку напрямки удосконалення механізму адміністрування податку на додану вартість, що дасть змогу суттєво підвищити його фіскальну ефективність: запровадити автоматизовану систему обміну інформацією на кшталт діючої в Європейському Союзі VIES, ліквідувати більшу частину пільг, ввести єдиний публічний реєстр з бюджетного відшкодування податку на додану вартість, сформувати спеціального фонду, ресурси якого враховувались би під час утвердження бюджету, і направлялись б на виконання зобов'язань із відшкодування у випадках невиконання плану надходжень податку на додану вартість чи перевищення фактичного обсягу вимог на відшкодування.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що представлені напрямки удосконалення можуть бути використані в роботі Державної фіскальної служби України при розробці нормативно-правових актів, у роботі науково-дослідних установ та навчальному процесі.

Публікації. Основні положення і результати магістерської роботи викладені в одній науковій статі на тему «Конвергенція механізмів оподаткування доданої вартості України та Євросоюзу» у збірнику «Науковий вісник».

Структура роботи. Магістерська робота складається із: вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків. Загальний обсяг роботи становить 130 сторінок, із них 108 сторінок основного тексту. Робота містить 15 таблиць та 17 рисунків, додатки викладено на 10 сторінках, список використаних джерел містить 85 найменувань.

ВИСНОВКИ

Дипломна робота магістра містить узагальнену теоретичну базу стосовно процесів становлення, розвитку, функціонування та реформування податку на додану вартість як фіскального інструмента держави.

Вирішення поставлених завдань є підставою для виділення й узагальнення основних результатів проведеного дослідження, що полягають у наступному:

1. В результаті визначення місця податку на додану вартість в системі оподаткування, було встановлено, що основним джерелом фінансових ресурсів держави виступають податкові надходження, які відіграють визначальну роль в формуванні доходів бюджету. Особливе місце в системі оподаткування відведено непрямим податкам, які виступають у вигляді надбавки до ціни товару чи послуги і платником яких є кінцевий споживач даного товару чи послуги. Непрямі податки класифікуються за трьома підгрупами: мито, фіскальна монополія та акцизи. Останніх, в свою чергу, виокремлюють в три форми: податок з обороту в однорівневій формі, податок з обороту в багаторівневій формі і податок на додану вартість. Об'єктом оподаткування податку на додану вартість, на відміну від інших акцизів, є додана вартість, яка розуміється як приріст вартості продукту, виробленого підприємством, до вартості використовуваних ним у виробництві матеріальних ресурсів. При справлянні податку на додану вартість, країна може застосовувати два принципи: принцип країни походження та принцип країни призначення. Податок на додану вартість має важливі економічні наслідки: стимулює економічну активність, зниження витрат виробництва, а також сприяє покращенню якості продукції.

2. В результаті дослідження історичного аспекту виникнення та розвитку податку на додану вартість було встановлено, що податок на додану вартість порівняно молодий. Його попередники, податок з обороту та податок з продажу з'явилися лише на початку XX століття, в післявоєнні часи, в Європі, і виступали перш за все як засоби негайної мобілізації коштів до бюджетів. Податок на додану вартість, у тому вигляді, в якому він представлений сьогодні в більшості країн світу,

був впроваджений лише в 50-х роках минулого століття у Франції економістом Морісом Лоре. Податок на додану вартість виступив як ефективна заміна податку з обороту та податку з продаж, врахувавши в собі їх недоліки, зокрема каскадний ефект. В Україні, даний податок з'являється лише в 1991 році, попередником його був податок з обороту, і представляв він із себе своєрідний акциз, що мав індивідуальні норми обкладання для окремих товарів. Запровадження податку на додану вартість в Україні та більшості країн світу зустрічали труднощі пов'язані із складністю в управлінні та підвищенням витрат на адміністрування, однак на даний час із усіх форм універсальних акцизів, податок на додану вартість є найбільш виправданим.

3. В результаті розгляду нормативно-правового забезпечення справляння податку на додану вартість, було визначено наступне: справляння та адміністрування податку на додану вартість в основному регламентується Податковим кодексом України, а також таким нормативно-правовими актами, як Митний кодекс України, накази Міністерства фінансів України та Державної фіскальної служби України, постанови Кабінету міністрів України, міжнародні угоди та інші. Податковий кодекс України, як основний нормативно-правовий акт, що регулює адміністрування податку на додану вартість, систематизував та впорядкував на законодавчому рівні основні проблемні питання, що були присутні у попередніх редакціях законів, що регулювали оподаткування доданої вартості в Україні, а саме: розширив перелік платників податків, детально визначив умови пропорційного віднесення сум податку до податкового кредиту, запровадив механізм автоматичного бюджетного відшкодування, запровадив електронне адміністрування податку.

4. В результаті здійсненого моніторингу надходжень податку на додану вартість до Державного та Зведеного бюджетів України було встановлено, що податок на додану вартість є основою дохідної частини бюджету в Україні, і пояснюється це наявністю широкої бази оподаткування, а також тим, що він менше піддається впливу кон'юнктурних коливань цін на сировину, матеріали та енергоносії. Найбільший обсяг надходжень податку на додану вартість

спостерігався у 2014–2015 рр., основною причиною такого різкого зростання надходжень були становлення інфляції на рівні 143,3% та підвищення офіційного обмінного курсу гривні до інших іноземних валют, що спричинило відповідне збільшення бази оподаткування шляхом суттєвого дорожчання як товарів вітчизняного виробництва, так і імпорту. Щодо частки податку на додану вартість у доходах Зведеного бюджету України, то впродовж 2011–2015 рр. чергувалося її зростання та зменшення. Найбільший її показник спостерігався в 2011 р. та становив 32,64% від суми усіх надходжень, таким чином забезпечивши 38,87% податкових надходжень даного бюджету, а найменший – у 2015 р. і склав 27,37%, що дало змогу поповнити суму надходжень усіх податків бюджету лише на 35,15%. Аналізований податок в середньому за період 2011–2015 рр. забезпечував 30% загального обсягу доходів бюджету, складаючи при цьому 37% від усіх податкових надходжень в Україні. Досліджуючи динаміку структурних частин податку на додану вартість, можна прослідкувати позитивну тенденцію до зростання як податку на додану вартість із вироблених в Україні товарів, так і податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів. Також було виявлено, що сума бюджетного відшкодування протягом 2007–2013 рр. поступово зростала з 18,87 млрд. грн. до 53,45 млрд. грн. відповідно, що було свідченням одночасного стрімкого зменшення частки «чистих» надходжень податку на додану вартість до бюджету, однак в 2014 р. спостерігалось відносно незначне падіння на 3,23 млрд. грн.. порівняно із 2013 роком. У 2015 р. ця сума збільшилася на 36,22% та становила уже 68,41 млрд. грн. Слід зазначити, що основна частина такого бюджетного відшкодування припадає на суб'єктів господарювання, що здійснюють експортні операції, застосовуючи при цьому нульову ставку податку на додану вартість, тому таким важливим є завдання вдосконалення процесу відшкодування податку з бюджету: більш ефективна система адміністрування та відшкодування буде забезпечувати значно більшу суму надходжень від податку на додану вартість до бюджету держави. Аналізуючи ефективну ставку та коефіцієнт продуктивності, було зазначено, що ці показники ефективності мали циклічний характер протягом 2010–2015 рр. В свою чергу аналіз еластичності податку на додану вартість по ВВП та сукупних споживчих витратах

домашніх господарств підтвердив факти зменшення фіскальної ефективності аналізованого показника, зокрема нелінійний зв'язок, який чітко простежився, свідчить про значну тінізацію економіки та суттєві проблеми із адмініструванням даного податку. Аналіз усіх розрахованих показників та коефіцієнтів показав, що не зважаючи на значні обсяги надходження та їхню частину у доходах бюджету, податок на додану вартість характеризується зниженням фіскальної ефективності, причиною чого являється помітна кількість проблем механізму його адміністрування.

5. У результаті аналізу впливу девіантної поведінки платників на рівень надходження податку на додану вартість було виявлено, що девіантна поведінка платників податків представляє собою недотримання норм діючого законодавства щодо нарахування та сплати податків, внаслідок чого виникають різноманітні схеми мінімізації податкового навантаження з боку суб'єктів господарювання, найчастіше призначених для зниження обсягів сплачених податків. Існує чимало причин, внаслідок яких платник податків ухиляється чи уникає їх сплати, при цьому окрім такого першорядного фактору як меркантильні інтереси, існує ще й такий фактор як недовіра до влади, яка полягає у підозрі в неефективному витрачанні владою сум податків. Девіантна поведінка платників податків може розумітись у двох напрямленнях: як ухилення та уникнення від сплати податкових платежів. За підрахунками фахівців від мінімізації та ухилення від сплати податку на додану вартість держава недоотримує 26% даного податку від його потенційно можливої суми. Така ситуація складається із тієї причини, що окремі норми чинного податкового законодавства, що основним чином представлене Податковим кодексом, дають можливість суб'єктам господарювання «жонглювати» кінцевими результатами показників податкової звітності з податку на додану вартість з метою мінімізації податкових зобов'язань або «штучного» формування бюджетного відшкодування, і, як наслідок, фіскальний потенціал даного податку не реалізовується в повній мірі. Незважаючи на значні зусилля державних органів знизити рівень маніпуляцій з можливостями ухилення від сплати даного податку, рівень подібних маніпуляцій залишається високим. В Україні розповсюджені і

широко використовуються наступні схеми з мінізації сплати податку на додану вартість: завищення вартості товарів при експорті, використання фіктивних операцій з експорту товарів, заниження імпоротної вартості продукції; підміна фактичних назв товарів чи послуг при здійсненні імпортних операцій на ті, що мають право на отримання пільг з податку на додану вартість; експортна карусель, закупівля врожаю на етапі його поставки на елеватори, «продаж» податкового кредиту, схема «нетипового» експорту. Особливої уваги заслуговує схема «нетипового» експорту, яка може виступати як уникненням, так і ухиленням від сплати податку на додану вартість, в залежності від того, чи здійснюється фактично цей експорт взагалі. Даний метод мінімізації податкових платежів компанії використовують, щоб зекономити, а суть її полягає в наступному: існує, як мінімум два підприємства: перше є експортоорієнтованим і займається зовнішньоекономічною діяльністю та має право на бюджетне відшкодування податку на додану вартість.

Вплив девіантної поведінки платників на рівень надходження податку на додану вартість пояснюється тим, що в чинному податковому законодавстві є неефективний податковий контроль та наявність «лазівок», які дають змогу застосовувати суб'єктам господарювання схеми ухилення та уникнення від сплати податків.

6. У результаті прогнозування надходжень податку на додану вартість до Державного бюджету України, було побудовано модель ARIMA*ARIMAS, модель експоненційного згладжування, однофакторну та багатофакторну моделі обсягу надходжень податку на додану вартість до Державного бюджету України у 2016 р. Однофакторна статистична модель побудована з урахуванням фактору прямого впливу на обсяг надходжень, а саме обсягу імпорту, що має сильний зв'язок з обсягом надходжень податку на додану вартість – коефіцієнт кореляції склав 0,9554, то прогнозний показник складе 349,14 млрд. грн. Багатофакторна статистична модель побудована з урахуванням факторів прямого впливу: обсяги ВВП та імпорту, та факторів непрямого впливу: обсяг сукупних споживчих витрат домашніх господарств та рівня інфляції. У результаті кореляційно-регресійного аналізу

встановлено, якщо у 2016 р. перелічені вище показники збільшаться, а рівень інфляції зменшиться, обсяг надходжень податку на додану вартість до Державного бюджету України зросте і складе 181,22 млрд. грн., що є позитивною тенденцією у порівнянні із обсягом надходжень в минулі роки. Внаслідок прогнозування за допомогою моделі ARIMA*ARIMAS показник надходжень податку на додану вартість в 2016 році з ймовірністю 86,77% складе 190,43 млрд. грн., а за допомогою методу експоненційного згладжування з ймовірністю 81,39% показник надходжень сягне рівня 183,78 млрд. грн.

7. У результаті дослідження зарубіжного досвіду оподаткування доданої вартості та можливості його адаптації до вітчизняної практики були запропоновані наступні заходи реформування податкової системи України:

- впровадження диференціації ставок податку на додану вартість, що дасть можливість відносно справедливо розподілити між фактичними його платниками податковий тягар;
- введення автоматизованої системи адміністрування податку на додану вартість на кшталт Великобританії, що дасть змогу зменшити платникам податку витрати часу на реєстрацію, анулювання, зміну реєстраційних даних та інших послуг, за рахунок використання он-лайн сервісу;
- застосування суттєвих штрафних санкцій за недотримання податкового законодавства в сфері податку на додану вартість, що змусить платників податків діяти за законом.

8. У результаті обґрунтування доцільності подальшого використання податку на додану вартість в Україні, проаналізовано, що податок на додану вартість є основним бюджетоутворюючим податком, однак, враховуючи нинішній фінансово-економічний стан в Україні, дуже складно стандартизувати його до європейських вимог. Однак, в умовах різкого підвищення цін на товари і послуги широкого масового споживання питання необхідності зниження податкових ставок та розширення кола деяких пільг, виключення з оподаткування соціально важливих товарів набуває особливої гостроти. Оскільки керівництво України обрало євроінтеграційний вектор здійснення нашої зовнішньоекономічної політики,

оподаткування доданої вартості вимагає значних трансформацій та змін. З огляду на це першочерговими завданнями удосконалення податку на додану вартість є:

- ❖ проведення диференціації ставок податку на додану вартість, а саме встановлення підвищеної ставки в розмірі 25% на предмети розкоші, стандартної ставки в розмірі 18%, зниженої ставки на соціально-значимі товари не нижче 5%. Такі трансформації дозволять зменшити соціальну напругу в суспільстві, знизити податковий тягар на населення, посилити регулюючу функцію податку на додану вартість та в цілому позитивно вплинути на економічну ситуацію в країні;

- ❖ удосконалення механізму адміністрування податку на додану вартість, що дасть змогу суттєво підвищити його фіскальну ефективність: запровадити автоматизовану систему обміну інформацією на кшталт діючої в Європейському Союзі VIES, ліквідувати більшу частину пільг, ввести єдиний публічний реєстр з бюджетного відшкодування податку на додану вартість, сформувати спеціального фонду, ресурси якого враховувались би під час утвердження бюджету, і направлялись б на виконання зобов'язань із відшкодування у випадках невиконання плану надходжень податку на додану вартість чи перевищення фактичного обсягу вимог на відшкодування.

Таким чином, проведені дослідження дали змогу виявити низку проблемних моментів у функціонуванні податку на додану вартість в Україні, що можуть стати предметом подальших наукових дискусій та досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Редіна Н. І. Оподаткування в Україні: Навч. посіб. / Н. М. Дєєва, Н. І. Редіна, Т. О. Дулік та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 544 с.
2. Гега П.Г. Основи податкового права: Навч. посіб. / П.Г. Гега, Л.М. Доля. – К.: Знання, 2001. – 215 с.
3. Словник фінансово-правових термінів / [за заг. ред. д.ю.н., проф. Л.К. Воронової]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011. – 558 с.
4. Бех Г.В. Правове регулювання непрямих податків: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: за спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / Г.В. Бех. – Х., 2002. – 17 с.
5. Юридична енциклопедія : НЕПРЯМІ ПОДАТКИ : в 6 томах [Електронний ресурс] / Ю.С. Шемшученко та інші. – К. : «Українська енциклопедія», 1998. – Режим доступу до ресурсу до ресурсу: http://leksika.com.ua/11470202/legal/nepryami_podatki
6. Додана вартість [Електронний ресурс] / сайт Економічна енциклопедія – Режим доступу до ресурсу: <http://slovopedia.org.ua/38/53412/385306.html>
7. Словник фінансово-правових термінів / [за заг. ред. д.ю.н., проф. Л.К. Воронової]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011. – 558 с.
8. Золотько І.А. Податкова система: Навч. посіб. / І.А. Золотько. – К.: КНЕУ, 2005. – 204 с.
9. Уллубієва К. К. Розвиток нормативного регулювання бухгалтерського обліку розрахунків за податком на додану вартість в Україні / К. К. Уллубієва // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – №1. – С. 270–274.
10. Малиш Н. А. Макроекономіка: Навч. посіб. / Н. А. Малиш – 2-ге вид., випр. – К.: МАУП, 2004. – 184 с.
11. Макконнелл Кемпбелл Р. Аналітична економія. Принципи, проблеми і політика Ч.1 Макроекономіка: пер. з англ./ Кемпбелл Р. Макконнелл, Стенлі Л. Брю. – Л.: Просвіта, 1997. – 672с.

12. Манків Грегорі Н. Макроекономіка : пер.з.англ.; наук.ред.пер. С. Панчишин / Грегорі Н. Манків. – К. : Основа, 2000. – 588с.
13. Tait A. A. Value Added Tax / A. A.Tait. – Wash. : International Monetary Fund, 1988. – 228 с.
14. Value added [Електронний ресурс] / сайт Investor glossary – Режим доступу до ресурсу : <http://www.investorglossary.com/value-added.htm>
15. Приб К. А. Податкова система України : термінологія і формулювання основних положень. Навч. пос. [Електронний ресурс] / К.А. Приб, В. І. Федько – Режим доступу до ресурсу : http://pfor.com/book_260_glava_6_TERM%D0%86NI_%D0%86_PONJATTJA_PODATKOV.html
16. Добавленная стоимость, налог на добавленную стоимость [Електронний ресурс] / сайт Бизнес-словаря – Режим доступу до ресурсу : <http://www.vedomosti.ru/glossary/добавленнаястоимость>
17. Про затвердження Інструкції про порядок визначення країни походження товарів/послуг, оформлення та засвідчення сертифікатів відповідних форм : Рішення Президії Торгово-промислової палати України протокол № 21 (5) від 27 лютого 2002 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://ua-info.biz/legal/baseie/ua-xmtwnt.htm>
18. Алексащенко С. Западноевропейская практика использования налога на добавленную стоимость / С. Алексащенко // Экономические науки. – 1991. – № 6. – С. 94–102.
19. Ривак Н. Податок на додану вартість у податковій системі України: проблеми і перспективи / Н. Ривак // Вісник Львів. УН-ТУ. – 2008. – №39. – С.460-464.
20. Кучерявенко М.П. Податкове право України: Навчальний посібник / за редакцією М.П. Кучерявенко. – Харків: Право, 2013. – 536 с.
21. Value added [Електронний ресурс] / сайт Collins dictionary – Режим доступу до ресурсу : <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/valueadded>

22. Дяковський Д. А. Оподаткування доданої вартості в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. : спец. 08.04.01 / Дяковський Д. А. – Ірпінь, 2004. – 18 с.
23. Добавленная стоимость [Електронний ресурс] / сайт Бухгалтерского словаря – Режим доступу до ресурсу : <http://www.edudic.ru/buh/6682>
24. Жукевич О.М. Актуальні проблеми застосування ПДВ в Україні / О.М. Жукевич // Економічний простір. – 2009. – №22/2. – С.258-264.
25. Tuan Minh Le. Value Added Taxation: Mechanism, Design, and Policy Issues [Електронний ресурс] / Tuan Minh Le // Washington D.C. – 2003. – Режим доступу до ресурсу : <http://www1.worldbank.org/publicsector/LearningProgram/PracticalIssues/papers/Value20added%20taxation/Value%20Added%20Taxation.doc>
26. James K. Exploring the origins and global rise of VAT / K. James // Tax Analyst. – 2011. – № 2. – С.15–22.
27. Бровенко М. О. Удосконалення системи непрямого оподаткування в сучасних умовах розвитку економіки [Електронний ресурс] / М.О. Бровенко, С.А. Клімовська – Режим доступу до ресурсу : http://www.rusnauka.com/29_DWS_2009/Economics/53718.doc.Htm
28. Єнбаєв В. ПДВ – не “повітря...” [Електронний ресурс] / В. Єнбаєв – Режим доступу до ресурсу : <http://www.lvivpost.net/content/view/3484/423/>
29. Сідельникова Л.П., Податкова система: Навчальний посібник. / Л.П. Сідельникова, Н.М. Костіна. – Київ: Ліра-К, 2013. - 579 с. (2 - ге видання, перероб. і доп.)
30. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т. 1. / Редкол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
31. Оксенюк О.І. Історія становлення ПДВ // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Економіка і управління: актуальні проблеми та тенденції розвитку» (18–19 травня 2012 р.). – Львів : Львівська економічна фундація. – 2012. – С.126-129.

32. Worldwide VAT, GST and Sales Tax Guide 2016
[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Worldwide-VAT-GST-and-sales-tax-guide2016/\\$FILE/Worldwide%20VAT,%20GST%20&%20Sales%20Tax%20Guide%202016.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Worldwide-VAT-GST-and-sales-tax-guide2016/$FILE/Worldwide%20VAT,%20GST%20&%20Sales%20Tax%20Guide%202016.pdf)
33. Value added tax [Електронний ресурс] / сайт Reference for business – Режим доступу до ресурсу: <http://www.referenceforbusiness.com/management/Tr-Z/Value-Added-Tax.html>
34. Лавров В.Г. Процес впровадження ПДВ в Україні. Пройдені етапи та можливі варіанти розвитку / В.Г. Лавров, О. Ю. Дубовик // Збірник студентських наукових праць. – Одеса ОНЕУ, 2013. – С.379-384.
35. Генеза податку на додану вартість в Україні та світі [Електронний ресурс] / Е.С. Братушка, Є.В. Кононець – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2959>
36. Study to quantify and analyse the VAT gap in the EU-27 Member States Final report [Електронний ресурс] / European Commission – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/vat-gap.pdf
37. Податковий кодекс України №2755-VI від 02 грудня 2010 року [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
38. Наказ МФУ «Про затвердження форм документів, що використовуються у процесі відшкодування сум податку на додану вартість» № 606 від 13.07.2016 р. [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1069-16>
39. Наказ ДПА, Державного казначейства України «Про затвердження Порядку формування та надсилення узагальненої інформації про обсяги сум бюджетного відшкодування податку на додану вартість, визначені у висновках» № 68/23 від 03.02.2011 р. [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0199-11>

40. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання послуг з харчування громадян у закладах охорони здоров'я, операції з надання яких звільняються від оподаткування ПДВ» № 818 від 05.09.2012 р. [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1238-2010-п>
41. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання послуг з харчування дітей у дошкільних, учнів у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах, операції з надання яких звільняються від обкладення податком на додану вартість» № 116 від 02.02.2011 р. [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/116-2011-п>
42. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку документального оформлення операцій з постачання послуг з аеронавігаційного обслуговування повітряних суден, які здійснюють внутрішні, міжнародні та транзитні польоти в районах польотної інформації зони відповідальності України, і податкових накладних та відображення таких операцій у податковій звітності» № 101 від 31.01.2011 р. [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-п>
43. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних» № 1246 від 29.12.2010 р. [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1246-2010-п>
44. Наказ МФУ «Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість» від № 21 28.01.2016 р. [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0159-16>
45. Постанова КМУ «Про затвердження критеріїв, у разі відповідності яким платник податку на додану вартість вважається таким, що має позитивну податкову історію» № 73 від 25.01.2012 р. [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/73-2012-п>

46. Постанова НБУ «Про затвердження Переліку типових операцій з розрахунково-касового обслуговування, які відповідно до підпункту 196.1.5 пункту 196.1 статті 196 розділу V ПКУ не є об'єктом оподаткування» від № 400 15.11.2011 р. [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1410-11>
47. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання послуг з харчування громадян у закладах охорони здоров'я, операції з надання яких звільняються від оподаткування ПДВ» № 818 від 05.09.2012 р. [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/818-2012-п>
48. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку звільнення від обкладення ПДВ операцій з постачання та ввезення на митну територію України товарів і послуг, передбачених для власних потреб дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав і представництв міжнародних організацій в Україні, а також для використання особами з числа дипломатичного персоналу дипломатичних місій та членами їх сімей, які проживають разом з ними» № 1240 від 27.12.2010 р. [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1240-2010-п>
49. Постанова КМУ «Деякі питання електронного адміністрування податку на додану вартість» від № 569 16.10.2014 р. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/569-2014-п>
50. Барановська І.В. Проблеми реформування податкової системи в умовах кризи / І.В. Барановська, Т.А. Варварич // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – Вип. 8(98). – С. 193–199.
51. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.
52. Офіційний сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ibser.org.ua
53. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний

ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

54. Дубовик О.Ю., Ковальчук Т.О. Конвергенція механізмів оподаткування доданої вартості України та Євросоюзу / О.Ю. Дубовик, Т.О. Ковальчук // Науковий вісник. – 2016. – Вип. 4. – С. 80-89.

55. Methodological annex for measuring tax gaps 2011–2012 // Her Majesty's Revenue and Customs [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.hmrc.gov.uk/statistics/tax_gaps.htm#1

56. Mick Thackray. The UK Tax Gap // Third IMF-Japan High-Level Tax Conference For Asian and Pacific Countries «Emerging Tax Issues in Asia and the Pacific», Tokyo, Japan. – January 31-February 3, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/np/seminars/eng/2012/asiatax/pdf/thackray.pdf>

57. Philip Robinson. Indirect tax in 2013. A review of global indirect tax developments and issues [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Global_indirect_tax_developments_the_shift_in_2013/\\$FILE/Indirect_tax_2013.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Global_indirect_tax_developments_the_shift_in_2013/$FILE/Indirect_tax_2013.pdf)

58. Маршалл А. Принципы экономической науки: в 3 т./ А. Маршалл. – М: Изд. Группа «Прогресс», т. 1. - 1993. - 416 с.

59. Аткинсон Э. Б. Лекции по экономической теории государственного сектора / Э. Б. Аткинсон, Д. Э. Стиглиц. – М. : Аспект Пресс, 1995. – 832 с.

60. Вишневский В. П. Уход от уплаты налогов: теория и практика : монография / В. П. Вишневский, А. С. Веткин. – Донецк: НАН Украины. Институт экономики промышленности, 2003. – 228 с.

61. Молдован О. О. Пріоритети реформування податкової політики України: як перейти від фіскалізму до стимулювання ділової активності? / Молдован О. О. , Шевченко О. В., Єгорова О. О. – К.: НІСД, 2010. – 80 с.

62. Мамаєва М. У податковій стверджують, що охочих незаконно відшкодувати ПДВ майже не залишилося [Електронний ресурс] / М. Мамаєва // ГолосБА. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://ua.golos.ua/ekonomika/20120203_v-nalogovoy-utverjdayut-chto-jelayuschih-nezakonno-vozmestit-nds-pochti-ne-ostalos

63. Джигир Ю. Використання досвіду країн Західної Європи у сфері боротьби з маніпуляціями в системі оподаткування доданої вартості / Ю.Джигир, К. Майнзюк// Часопис Парламент. – Київ, 2005. – Вип.5. – С.42- 49.
64. Кулик П.Л. Фіскальний потенціал податку на додану вартість в Україні та його реалізація: дис. на здобуття наук. ст. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Кулик Петро Любомирович. – Ірпінь, 2015. – 235 с.
65. Голик Е. Н. Косвенные налоги и их развитие в Российской Федерации (теория, методологи и практика): автореф. дис. на соискание науч. степени докт. экон. наук: спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Елена Николаевна Голик. – Ростов-на- Дону, 2008. – 48 с.
66. Економічна правда [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2015/04/7/535339/>
67. Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» від 25.12.2015 № 928-VIII [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19/page>
68. Податок на додану вартість та прогнозування його надходжень до бюджету: монографія / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко та ін.; Наук. дослід. фін. ін т при Мінфіні України. — К., 2004. — 341 с.
69. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001. — 170 с.
70. Самусевич Я. В. Фіскальна конвергенція як наслідок податкової конкуренції: теоретичні засади та емпіричний аналіз // Вісник Української академії банківської справи. – 2015. – № 1 (38). – С. 39–49.
71. French Ministry of Finance [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.impots.gouv.fr>
72. Her Majesty's Revenue and Customs [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-revenue-customs>)
73. Демиденко Л.М., Субботович Ю.Л. Податок на додану вартість в контексті європейської інтеграції / Л.М. Демиденко, Ю.Л. Субботович // Вісник Київського

національного університету імені Тараса Шевченка / Науковий збірник. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – С.20-23.

74. Ministry of Public Finance of Romania [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.mfinante.ro>

75. State Tax Inspectorate of Lithuania [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.vmi.lt>

76. Рєзнїк О.М. Порївняльна характеристика ставки податку на додану вартїсть в Румунїї, Францїї, Люксембурзї та Українї / О.М. Рєзнїк, Н.М. Овчаренко // Юридичний науковий електронний журнал Запорїзького національного університету. - 2015. - № 6. – С. 138- 141.

77. Ministry of Finance of Luxembourg [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.aed.public.lu>

78. Міжнародний досвід : адміністрування податків в Європі та в Українї [Електронний ресурс] / офіційний портал Державної фіскальної служби – Режим доступу до ресурсу : http://sfs.gov.ua/modernizatsiya-dpsukraini/povidomlenia_/2012_povidomlenia-modernizatsia/print-59283.html

79. Дубовик О. Ю. Гармонїзація податкових систем в умовах глобалїзацїї // Фїнансова система Українї: проблеми та перспективи розвитку в умовах трансформацїї соціально-економічних відносин. – Севастополь, 2013. – С. 25-27.

80. Закон Українї «Про Загальнодержавну програму адаптацїї законодавства Українї до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. № 1629-IV [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради Українї – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>

81. Фїнанси: Навчальний посїбник в 2-х частинах/ [Баранова В.Г., Волохова І.С., Дубовик О. Ю., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. Баранової В.Г. – Одеса: Атлант, 2015. – ч.1. – 344с.

82. Аналітична записка “Напрями та механїзми підвищення фіскальної та регулятивної ефективностї ПДВ” [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегїчних досліджень при Президентовї Українї – Режим доступу до ресурсу : <http://www.niss.gov.ua/articles/247/>

83. Експерти перераховують недоліки електронного адміністрування ПДВ [Електронний ресурс] / Український союз промисловців і підприємців – Режим доступу до ресурсу :

<http://uspp.ua/ekspertipereraxovuyutnedol%D1%96kielektronnogoadm%D1%96n%D1%96struvannya-pdv.html>;

84. Дубовик О.Ю. Розвиток механізму бюджетного відшкодування податку на додану вартість в Україні / О.Ю. Дубовик // Економічні інновації: Зб. наук. пр. — Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2012. — Вип. 49. — С. 112-119.

83. Пільги – ахіллесова п'ята ПДВ? // Економічна правда [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.epravda.com.ua>

84. Директива Ради 2006/112/ЄС «Про спільну систему податку на додану вартість» від 28.11.2006 № 2006/112/ЄС [Електронний ресурс] / сайт Верховної ради України – Режим доступу до ресурсу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_928

85. Шевчук В.О. Уніфікація податкових систем країн європейського союзу як критерій поглиблення інтеграції. // Фінанси України. – 2007. - №12. – С.49-59.